

**Ontwerp-omgevingsvergunning voor het realiseren van zonnenvelden op de locaties
Kromhofsweg 10, Allemansveldweg 150 en Holterhofweg 270**

Nota Samenvatting en beantwoording zienswijzen

Geanonimiseerde versie t.b.v. publicatie

NOTA SAMENVATTING EN BEANTWOORDING ZIENSWIJZEN

Aanvraag omgevingsvergunning voor het realiseren van zonnepelden op de locaties Kromhofsweg 10, Allemansveldweg 150 en Holterhofweg 270 (kenmerknummer V-2018-5086)

De aangevraagde omgevingsvergunning voorziet in de realisatie van drie zonnepelden voor de duur van 25 jaar.

De ontwerp- omgevingsvergunning heeft ter inzage gelegen van 21 februari 2019 tot en met 3 april 2019.

Gedurende de inzagetermijn zijn zienswijzen ingediend. Eén zienswijze is voorzien van een handtekeninglijst met circa 520 mede ondertekenaars.

De zienswijzen worden in deze nota samengevat en beantwoord.

De zienswijzen geven geen aanleiding voor het niet verlenen van de aangevraagde omgevingsvergunning voor de drie zonnepelden.

Overzicht indieners zienswijzen:

Naam	Adres	Email
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		
21.		
22.		

23.		
24.		
25.		
26.		
27.		
28.		
29.		
30.		
31.		
32.		
33.		
34.		
35.		

Samenvatting en beantwoording zienswijzen

Hieronder gaan we eerst in op een aantal onderwerpen die in de meeste zienswijzen worden benoemd. Dit betreffen de landschappelijke inpassing, het gebruik van landbouwgronden. De Energievisie, mogelijke alternatieven en flora en fauna.

Daarna volgt een samenvatting van de zienswijzen met de beantwoording. In de beantwoording zal ook worden verwezen naar hetgeen wij hebben aangegeven bij de onderstaande onderwerpen.

Landschappelijk inpassing

Het opwekken van nieuwe energie is een onontkoombare ontwikkeling die noodzakelijk is om te kunnen voorzien in een (duurzame) energievoorziening. Zonnevelden zijn op dit moment in de gemeente Enschede één van de weinige realistische opties voor grootschalige opwekking van duurzame energie. Het realiseren van zonnevelden is een vrij nieuwe ontwikkeling. Wij zijn ons ervan bewust dat zonnevelden van invloed zijn op de beleving van het landschap. Maar tekenen daarbij ook aan dat er sinds jaar en dag sprake is van diverse objecten in het landelijk gebied die de beleving beïnvloeden.

De zonnevelden worden ingepast in het landschap. In de ruimtelijke onderbouwing behorende bij de aanvraag is uitgebreid ingegaan op de inpassing van de zonnevelden in het landschap. Voor elk zonneveld is een landschappelijk inrichtingsplan gemaakt. Hierbij is gekeken naar het soort/type landschap waarin het zonneveld is gesitueerd en is op basis van de kenmerken van dit landschap een inrichtingsplan gemaakt.

Voor alle zonnevelden geldt dat extra wordt geïnvesteerd in gebiedseigen beplantingen met de bedoeling de biodiversiteit te vergroten met gebiedseigen soorten (verschilt per landschapstype). Hiervoor worden ruim bemeten stroken land gereserveerd en die worden dan ook niet bedekt met zonnepanelen.

Zonneveld Kromhofsweg 10

Het gebied ligt in het oude hoeven landschap. Een zonneveld zal hier zorgvuldig ingepast moeten worden in de bestaande groenstructuren. Deze bestaande groenstructuren worden gerespecteerd en versterkt. Dit gaat samen met het opnieuw inplanten van de oude verdwenen landschappelijke structuur rond het veld. Deze inplanting is ruim bemeten en omsluit het totale veld, waardoor de zichtbaarheid wordt geminimaliseerd.

Zonneveld Allemansveldweg 150

Het landschapstype valt in het type jonge ontginningsgronden. Er zijn diverse grote houtsingels op het perceel aanwezig. De oppervlakte effectief gevuld met zonnepanelen is hierdoor kleiner. Een aantal van deze oorspronkelijke houtsingels is in de loop van de tijd gedegradeerd.

De zonnepanelen worden binnen de bestaande landschappelijke structuren gelegd en deze landschappelijke structuren worden hersteld in hun oude glorie. De houtsingel aan de oostzijde word verbreed.

Langs het zandpad aan de zuidzijde worden naast de versterkte houtsingel ook poelen en een kruidenrijk grasland aangelegd om de biodiversiteit te vergroten en lokale wenssoorten een biotoop te bieden. Ook aan de noordzijde wordt een ruim terrein ingericht voor natuurdoeleinden.

Zonneveld Holterhofweg 270

Het landschapstype valt in het type jonge ontginningsgronden. Deze hebben als kenmerk dat ze zeer open zijn en lange rechte lijnen hebben als structurerend element.

De landschappelijke inrichting van dit veld zal dan ook in hoofdzaak bestaan uit het versterken van de kenmerken die hier het landschap structuur geven. De oostwest lopende lange landschappelijke lijnen worden versterkt met een stevige houtwal ten noorden van het veld die aansluit bij bestaande

beplanting. Ten zuiden van het veld wordt een groot aantal extra bomen langs de weg geplant waardoor ook die bestaande rij bomen versterkt wordt. Om de rand van het zonneveld aan de west zijde aan het zicht te onttrekken wordt er een haag structuur geplant. De panelen aan de zuidzijde zijn op ruime afstand van de openbare weg geplaatst.

Het gebruik van landbouwgrond

Op het landelijk gebied komen veel vragen af om het grondgebruik te veranderen, waaronder de vraag om zonnevelden toe te staan. Elke keer is een zorgvuldige afweging van de belangen nodig, waarbij de wens om duurzaam elektriciteit op te wekken moet worden afgewogen tegen onder meer de gevolgen van een zonneveld voor de landbouw en voor het landschap. In lijn met de landelijke en provinciale beleidslijn heeft het de eerste voorkeur om zonnevelden op onder meer daken en restructuimen aan te brengen. Dan wordt ander grondgebruik niet beperkt. De beschikbare oppervlakte op daken en restructuimen is echter lang niet groot genoeg om Enschede van duurzame elektriciteit te voorzien. Ook andere locaties moeten daarom benut worden.

Bij de afweging is meegenomen dat de drie voorgestelde zonnevelden zijn aangevraagd met instemming van de betrokken grondgebruikers. Zij hebben zelf de afweging gemaakt dat energieproductie voor deze locaties meer gewenst is dan landbouwproductie. De gronden worden bovendien niet voor altijd aan de agrarische productie onttrokken. De vergunning heeft een looptijd van 25 jaar, waarna de grond weer in landbouwkundig gebruik kan worden genomen. De (tijdelijke) afname aan landbouwgrond zal voorts geen merkbare vermindering opleveren van de voedselproductie in Nederland en van de export.

Energievisie

Enschede wil een aantrekkelijke en leefbare stad zijn voor iedereen die er woont, werkt of op bezoek komt. Nu en in de toekomst. Daarom maken we ons sterk voor maatregelen die de opwarming van de aarde beperken. In het coalitie-akkoord 'Enschede 2018 – 2022' staat dat Enschede in 2050 klimaatneutraal is. In de Energievisie werken we uit wat er daarvoor moet gebeuren. We richten ons daarbij op de periode 2020 – 2030, maar bieden ook een doorkijkje naar de periode die daarop volgt.

Op 28 juni van dit jaar presenteerde het kabinet het Klimaatakkoord. De daarin gekozen sectorale benadering zal ook bij het ontwikkelen van de Energievisie gehanteerd worden. Dit betekent dat voor de sectoren gebouwde omgeving, mobiliteit, industrie, elektriciteit en landbouw en grondgebruik in beeld wordt gebracht wat de gemeente rondom het thema energie wil bereiken, wat ze daarvoor gaat doen en wat daarbij van anderen wordt verwacht.

In aanvulling daarop gaat de Energievisie in op het onderwerp participatie/communicatie. Daarin zal worden beschreven hoe de samenleving is betrokken bij de voorbereiding van de Energievisie en hoe die betrokkenheid gestalte krijgt bij projecten en plannen die hun basis in de Energievisie vinden. De Energievisie zal ook worden voorzien van een uitvoeringsparagraaf. Daarin komt de rol van de gemeente, benodigde maatregelen, de daarbij in te zetten instrumenten, de daarmee samenhangende kosten en de dekking daarvan aan de orde.

De vaststelling van de Energievisie staat gepland voor het eerste kwartaal van 2020.

Vooruitlopend op de vaststelling van die Energievisie worden binnenkomende aanvragen op hun merites beoordeeld. In dit geval is geconstateerd dat de aanvraag getuigt van een goede ruimtelijke ordening en dat tegen de realisatie van het plan geen zwaarwegende bedenkingen bestaan. Het plan draagt bij aan de doelstellingen voor opwekking van duurzame energie.

Draagvlak

De gemeente Enschede vindt het belangrijk dat er bij de realisatie van energieprojecten wordt ingezet op het ontstaan van draagvlak bij omwonenden. Gesprekken tussen ontwikkelaar en omwonenden over de verschillende facetten van het plan en mogelijkheden voor omwonenden om financieel deel te nemen in het project moeten daar aan bijdragen.

De gemeente realiseert zich echter ook dat draagvlak voor een project niet kan worden afgedwongen. Een gebrek aan draagvlak is voor de gemeente geen weigeringsgrond voor de omgevingsvergunning. Als er met omwonenden overleg is gevoerd over het plan en er mogelijkheden worden geboden voor financiële participatie, maar partijen komen er onderling niet uit, dan gaat de gemeente over tot een weging van belangen en neemt zij een beslissing.

Alternatieven

Zoals aangegeven zijn zonnevelden op dit moment binnen de gemeente Enschede één van de weinige realistische opties voor grootschalige opwekking van duurzame energie.

Door de provincie Overijssel is er een Handreiking kwaliteitsimpuls zonnevelden vastgesteld. Bij de beoordeling van initiatieven voor de aanleg van een zonnevelden, houdt de gemeente hier rekening mee.

De handreiking bevat een voorkeursvolgorde voor het opwekken van zonne-energie en stelt voorwaarden aan de ruimtelijke inpassing van een zonneveld. Zij spreekt een voorkeur uit voor het leggen van zonnepanelen op daken, op bedrijventerreinen en braakliggende gronden binnen de bebouwde kom en binnen bouwvlakken in het landelijk gebied (eerste trede). Aanvullend kan er ruimte worden gevonden in de Groene omgeving, niet zijnde natuur (tweede trede).

De toepassing van de zonneladder betekent niet dat er pas zonnevelden in de Groene omgeving kunnen worden aangelegd, nadat eerst alle daken zijn vol gelegd.

In de Enschedese situatie kan met zonnepanelen op daken, op bedrijventerreinen en braakliggende gronden en binnen bouwvlakken in het landelijk gebied slechts een klein deel van de Enschedese doelstellingen voor het opwekken van duurzame energie bereikt worden. Bovendien willen of kunnen niet alle eigenaren van geschikte daken en gronden hier aan meewerken. Om die reden is het voor de gemeente acceptabel dat er ook in de Groene omgeving zonnevelden worden aangelegd.

Flora en fauna

Aanvrager heeft door Ecochore onderzoek laten doen naar mogelijk aanwezige beschermde flora en fauna. Het betreft de "Quickscan natuuronderzoek Zonnevelden Cooperaties Enschede-Energie en Energie Cooperatie Buitengebied Enschede" en aanvullend hierop een mailnotitie van Ecochore Natuurtechniek "Solitaire eik veld Varvik" van 4 oktober 2018. In de ruimtelijke onderbouwing wordt ook op dit onderzoek ingegaan.

In de toets aan de Wet natuurbescherming wordt niet alleen gekeken naar de invloed van het initiatief op vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde soorten, maar ook naar andere belangrijke onderdelen van het functioneel leefgebied, zoals migratieroutes. Conclusie uit deze stukken is dat "de zonnevelden kunnen worden aangelegd zonder nadere restricties vanuit de Wet natuurbescherming." Dat betekent dat er geen sprake is van mogelijke negatieve effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen of anderszins essentieel functioneel leefgebied van beschermde soorten in en rondom het plangebied.

Aanvrager heeft aangegeven rekening te houden met de fauna. Zo worden in het hek om de 50 meter passages aangebracht waardoor dieren onder het hek door kunnen en zal het hek niet te fijnmazig zijn. Het hek blijkt hierdoor voor nagenoeg alle soorten te passeren.

De locaties waar de zonnepanelen worden geplaatst worden tot op heden door de landbouw gebruikt. Het betreffen geen natuurgebieden. Er is daarmee ook geen sprake van aantasting van (omliggende) natuurgebieden.

1. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
1.1 De zonneparken gaan ten koste van het gebruik van het landschap door dieren en planten.	Zie paragraaf over flora en fauna
1.2 De zonneparken passen niet in het landschap.	Zie paragraaf over landschappelijke inpassing
1.3 Een beter alternatief is de daken van landbouwschuren voorzien van zonnepanelen en eventueel een windmolen.	Zie paragraaf over alternatieven

2. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
2.1 Door de aanleg van de zonneparken wordt het landschap als natuurgebied aangetast en het prachtige gebied, vooral bij de Elsmoat verliest zijn waarde.	Zie paragrafen over flora en fauna en landschappelijke inpassing
2.2 Er wordt kostbare landbouwgrond gebruikt voor de zonneparken	Zie paragraaf over het gebruik van landbouwgrond
2.3 Er zijn voldoende alternatieven zoals de daken van burgers en bedrijven.	Zie paragraaf over alternatieven

3. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
3.1 Er is waardering voor de bijdrage in de energietransitie door deze plannen. De plannen staan echter niet in verhouding tot het ruimtebeslag. Twee	Windturbines kunnen inderdaad substantieel bijdragen aan de energietransitie. En het directe ruimtebeslag is veel kleiner.

windmolens leveren meer op dan deze 12 hectare met zonnepanelen.	Windturbines roepen echter weer andere bezwaren op. De gemeente is van mening dat zowel de aanleg van zonnevelden, als de plaatsing van windturbines nodig is om betekenisvol bij te kunnen dragen aan de nationale klimaatdoelstellingen. Zie verder paragraaf over alternatieven
3.2 Het bezwaar richt zich met name tegen de locatie Allemansveldweg 150. Dit grenst aan het natuurgebied Elsmoat en is onderdeel van het wandelgebied van de bewoners van de Stroinklanden.	Zie paragraaf over flora en fauna en landschappelijke inpassing De houtwal aan de zijde van de Elsmoat wordt extra versterkt en direct achter de houtwal worden voorzieningen ten behoeve van natuurontwikkeling aangelegd. Pas daarna de zonnepanelen.
3.3 Het vrije uitzicht wordt hen ontnomen door het hekwerk van 2 meter en de zonnepanelen van 2,38 meter hoog.	Plaatsing van de zonnepanelen beperkt inderdaad voor een deel het vrije uitzicht. De zonnevelden worden echter zo goed mogelijk ingepast waarbij aansluiting wordt gezocht bij het landschapstype.

4. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
4.1 Landbouwgrond gebruiken voor energie-opwekking is niet duurzaam. Landbouwgrond dient beschikbaar te blijven voor een duurzame voedselvoorziening.	Zie paragraaf over gebruik landbouwgrond
4.2 Het gebruik van de landbouwgrond voor energie-opwekking is een ernstige aantasting van het coulisselandschap. Het ontnemt veel mensen het genoegen om te recreëren.	Zie paragraaf over landschappelijke inpassing De plaatsing van zonnepanelen heeft geen invloed op de coulissen. Integendeel; die worden juist versterkt en vergroot. Uitgangspunt in het coulisselandschap bij de plaatsing van zonnepanelen is steeds dat de landschappelijke structuren gehandhaafd en versterkt moeten worden.

4.3 Zonnepanelen kunnen worden geplaatst op daken of langs aanwezige infrastructuur. Ook het plaatsen van windmolens op industrieterreinen of op zee is mogelijk. Een meer landelijke aanpak lijkt wenselijk. CDA en VVD van Overijssel willen reeds beperkingen aan zonneparken en windmolens. Landelijk hebben de coalitiepartijen zich uitgesproken voor beter overwogen besluiten met betrekking tot zonneparken en windmolens.	Zie paragraaf over alternatieven Rijk en provincie sturen inderdaad op weloverwogen beslissingen bij de aanleg van zonnevelden en de plaatsing van windturbines. Benutting van het landelijk gebied voor de aanleg van zonnevelden wordt door hen echter niet uitgesloten. Enschede kiest er voor om ook in het landelijk gebied de aanleg van zonnevelden toe te staan. Daarbij is van belang dat de behoefte aan (hernieuwbare) elektriciteit groot is en dat zonnepanelen op daken en op bedrijventerreinen maar voor een zeer klein deel in die behoefte kunnen voorzien.
4.4 De opbrengst van zonnepanelen is hoger dan de opbrengst van landbouwgrond. Het is daarom begrijpelijk dat grondeigenaren kiezen voor het plaatsen van zonnepanelen. Het is daarom noodzakelijk dat eerst beleid wordt geformuleerd voordat de gemeente toestemming verleend lukraak op een aantal percelen zonnepanelen te plaatsen.	Zie paragraaf over de energievisie

5. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
Zienswijze is gelijk aan eerder ingediende zienswijze.	Zie beantwoording onder punt 4.

6. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
--------------------------	---------------

6.1 Gebruik van landbouwgrond voor zonne-energie is niet duurzaam. Voedselvoorziening is een mondiaal probleem door groei van de wereldbevolking. De keuze voor zonnepanelen op daken en windmolens is een veel duurzamere oplossing.	Zie paragraaf gebruik van landbouwgrond
6.2 Er is geen draagvlak voor de zonnevelden zoals blijkt uit de verzamelde handtekeningen.	Zie paragraaf over draagvlak
6.3 De meeste mensen geven dat de inzet van landbouwgrond een aantasting is van het landschap en zij hierdoor minder van het landschap kunnen genieten.	Er is inderdaad een verschil tussen zonnepanelen en mais of gras. Het is een beleidsmatige keuze om energie te produceren op landbouwgronden. Zie verder de paragraaf over landschappelijke inpassing.
6.4 De zonnevelden dragen niet bij aan een gunstig vestigingsklimaat voor burgers en bedrijven en aan het toerisme.	Zonnevelden leveren elektriciteit. Als dit opgewekt wordt ten behoeve van de gebruikers en de gebruikers ook lid kunnen worden van de energie corporatie die op zijn beurt weer zorgt voor een verlaagd energie tarief voor de leden dan zou dit weldegelijk een gunstige invloed kunnen hebben voor burgers en bedrijven.
6.5 Het coalitiebesluit voorziet in de aanleg van 200 hectare aan zonnevelden. Door mee te werken aan deze aanvraag ligt het voor de hand dat de overige hectares ook voor een groot deel uit landbouwgrond zal bestaan. Hierdoor ontstaat schaarste met bijbehorende stijgende prijzen.	Zie paragraaf gebruik van landbouwgrond
6.6 Het plan voor kringlooplandbouw is niet verenigbaar met de plannen voor de zonnevelden. Landbouwgrond kan niet worden gemist om een zelfvoorzienende agrarische sector te creëren.	Zie paragraaf gebruik van landbouwgrond Hiernaast wordt opgemerkt dat de zonnevelden een relatief beperkte oppervlakte hebben gezien in het geheel aan landbouwgronden.
6.7 De zonnepanelen met bijbehorend hekwerk passen niet in het landschap en vormen een barrière voor flora en fauna.	Zie paragrafen over landschappelijke inpassing en over flora en fauna De hekwerken zijn passeerbaar voor flora en het grootste deel van de fauna. De hekwerken zijn simpel en onopvallend vormgegeven.

6.8 De aanvraag beschrijft niet wat er gebeurt met de genomen maatregelen tbv de landschappelijke inpassing na het verstrijken van de 25 jaar.	Nadat de omgevingsvergunning is verstreken zal moeten worden voldaan aan de dan geldende regelgeving bijvoorbeeld met betrekking tot het vellen van bomen en houtopstanden en natuurbescherming.
6.9 Op de locatie Allemansveldweg is voorzien in de aanleg van kikkerpoelen. De vraag is waarom hier deze aanpassing van het landschap nodig is. De grond kan ook worden aangetrokken bij de tuin. Bovendien is er structuurverlies van de bodem na demping van de kikkerpoelen waardoor de grond minder geschikt wordt als landbouwgrond. Alternatief is de aanleg van een bloemrijke zone met kruidenrijk gras. Er zijn al kikkerpoelen in de omgeving.	Door de aanleg van de poelen wordt een nieuw leefgebied gecreëerd voor de flora en fauna die specifiek zijn voor dit gebied. Met name de boomkikker zal hiervan kunnen profiteren. Daarnaast liggen er kansen voor het verbinden van leefgebieden voor de kamsalamander. Overigens wordt hier ook kruidenrijk grasland aangelegd.
6.10 Hiernaast wordt een houtwal aangelegd dwars over het huidige perceel. Dit gaat ten koste van de opbrengst van de landbouwgrond in de toekomst.	Zie paragraaf over het gebruik van landbouwgronden
6.11 Het kappen van de solitaire eik op de locatie Kromhofsweg kan niet worden gecompenseerd door een nieuwe robuuste houtsingel. De eik is naar schatting 100-200 jaar oud en herbergt diverse korstmossen, mossen en varen waardoor zij een vestigingsplaats vormt voor divers insecten. Bovendien is niet duidelijk wat over 25 jaar met de houtwal gebeurt.	De aanvraag is door ons getoetst aan de Wet natuurbescherming. Aanvrager heeft bij de aanvraag een natuuronderzoek aangeleverd genaamd: "Quickscan natuuronderzoek Zonnevelden Coöperatie Enschede-Energie en Energie Coöperatie Buitengebied Enschede". De solitaire eik leek in eerste instantie door het adviesbureau Ecochore hierin niet meegenomen. Het ecologische adviesbureau heeft vervolgens op 4 oktober 2018 een mailnotitie over deze eik aangeleverd. Conclusie uit deze mailnotitie; "conform de Wet natuurbescherming zijn echter geen beperkingen waardoor de kap van de boom niet in strijd is met deze wetgeving". Wij delen deze conclusie. Er wordt een nieuwe structuurrijke houtsingel met daarin o.a. nieuwe eiken aangelegd die een verbetering betekent van de landschappelijke structuur en de natuurwaarden.

	Nadat de omgevingsvergunning is verstreken zal moeten worden voldaan aan de dan geldende regelgeving bijvoorbeeld met betrekking tot het vellen van bomen en houtopstanden en natuurbescherming.
6.12 Wij hebben geen bezwaar tegen een windmolen op de locatie Kromhofsweg. Overigens is dit niet mogelijk doordat binnen een straal van 400 meter woningen zijn gelegen.	De gemeente is van mening dat zowel de aanleg van zonnenvelden, als de plaatsing van windturbines nodig is om betekenisvol bij te kunnen dragen aan de nationale klimaatdoelstellingen. Er is in dit geval echter geen vergunning gevraagd voor de plaatsing van een windturbine. Aan een nadere afweging over een windturbine op deze locatie komen wij dan ook niet toe.
6.13 Waarom worden op deze es wel zonnepanelen toegestaan en op de Usseler-es niet (oostkrans).	In tegenstelling tot het perceel aan de Kromhofsweg geldt voor de Oostkrans van de Usseler Es dat deze gronden een bedrijvenbestemming hebben (Bestemmingsplan Usseler-Es 2008). Op basis van de onlangs vastgestelde Visie Werklocaties is de Oostkrans nog steeds in beeld als toekomstig bedrijventerrein. Realisatie van zonnenvelden maakt dit onmogelijk. Daarom wordt de Oostkrans gevrijwaard van de komst van zonnenvelden.
6.14 De Energie Coöperatie Buitengebied Enschede is opgericht door Stawel. Hoe verhoudt de coöperatie zich bestuurlijk en statutair tot Stawel? In hoeverre is Stawel onafhankelijk. Of heeft zij belang bij de realisatie van de zonnenvelden. Is de realisatie van zonnenvelden niet strijdig met de doelstellingen van Stawel aangezien de plannen nadelig zijn voor de agrarische sector als geheel. Stawel maakt zich hard voor een mooi landschap en sociale cohesie en zet zich anderszins in voor plannen die het landschap schaden en de samenleving verdelen.	Wij hebben deze vraag voorgelegd aan Stawel. Zij geven het volgende aan: Er is geen enkele statutaire of bestuurlijke band tussen Stawel en ECBE. Beide organisaties opereren onafhankelijk van elkaar. Het bestuur van Stawel heeft op basis van de gehouden enquête in het voorjaar van 2017 geconstateerd dat er in het buitengebied draagvlak is voor: • Energiebesparing • Opwekking van bio energie • Zon op dak • Kleinschalige zonnenvelden. De nieuw opgerichte Energie Coöperatie Buitengebied Enschede werkt sinds haar oprichting in augustus 2018 onafhankelijk van Stawel aan de uitvoering van plannen. Stawel neemt hierin dus geen initiatief. Er is ook niet actief gezocht naar initiatieven, deze hebben zich zelf aangemeld bij de coöperaties.

	Het bestuur van Stawel zet zich nu vooral in om een afgewogen visie voor het landelijk gebied te krijgen met aandacht voor de agrarische sector en de landschappelijke kwaliteit van het buitengebied. Verder is het bestuur van mening dat energietransitie zorgvuldig en met participatie van bewoners en ondernemers in het buitengebied moet plaats vinden. Een ontwikkeling waarbij alleen commerciële partijen de vrijheid krijgen om plannen voor energieopwekking uit te voeren zien wij als ongewenst. Het bestuur van Stawel ziet bevordering van draagvlak als haar opgave.
6.15 De gemeente moet zich conformeren aan de zonneladder. Eerst op daken, daarna op infrastructurele werken, daarna op braakliggende terreinen en bedrijventerreinen en daarna op landbouwgrond.	Zie paragraaf over alternatieven
6.16 Er moet een gedegen onderzoek worden gedaan waarin het gebruik van 8 hectare aan zonnenvelden wordt afgezet tegen 1 windmolen. Deze analyse moet antwoord geven op wat de gevolgen zijn voor het landschap, omwonenden, toerisme enz.	De gemeente is van mening dat zowel de aanleg van zonnenvelden, als de plaatsing van windturbines nodig is om betekenisvol bij te kunnen dragen aan de nationale klimaatdoelstellingen. Gevraagd is om een omgevingsvergunning voor de aanleg van zonnenvelden. Het gevraagde besluit vraagt om een beoordeling van de (ruimtelijke) aanvaardbaarheid van deze ontwikkeling. Dat er wellicht ook met een windturbine op deze locatie elektriciteit kan worden opgewekt verplicht de gemeente niet tot een vergelijkend onderzoek.

7. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
7.1 De zienswijze richt zich tegen het zonnepark aan de Allemansveldweg. Het is een van de meest kwetsbare stukjes kleinschalige wallenlandschap in de omgeving en ligt direct naast de	Zie paragraaf over flora en fauna

biotoop De Elsmoat. De afrastering is een barrière voor de fauna	
7.2 De aanleg van het zonneveld is een enorme aantasting van het uitzicht. Er komt een nieuwe wal circa 60 meter achter ons erf. Het in oorsprong vanaf 1878 een coulisseveld met een uitzicht van 360 meter. Door de wal is de relatie met het veld weg. Er ontstaat een verkruid landschap. Mensen uit de wijk Stroinkslanden zijn ook onaangenaam verrast en er is een handtekeningenactie opgestart.	Kenmerk van het coulisselandschap is juist de relatieve beslotenheid met af en toe een doorzicht. Verre uitzichten horen bij het landschapstype jonge veldontginning. Als er verre uitzichten in het coulisselandschap zijn is dit juist een teken dat dit landschapstype ter plaatse zijn karakter verliest en eigenlijk hersteld zou moeten worden.
7.3 Er zijn minder schadelijke alternatieven. Zonnepanelen op daken. Te stimuleren door de gemeente die borg staat voor mensen die hiervoor een lening willen afsluiten. De weide tegenover Holzik Stables omsloten door Allemansveldweg, Lappenpad en Verwooldsweg (Sectie AA3550, 5 hectare. De weide in het verlengde aan de andere kant van de Verwooldsweg (sectie AA 374, 8 hectare) Allemansveldweg Sectie AA374, maar dat is rond een woning.	Zie paragraaf over alternatieven De aangegeven locaties zijn niet aangevraagd en zijn daarom ook niet beoordeeld.
7.4 Er wordt vooruitgelopen op de Energievisie en de milieueffectrapportage.	Zie paragraaf over de energievisie
7.5 Agrarische grond wordt gebruikt zonder dat dit goed is doordacht. In Noord Rijnland Westfalen is dit inmiddels verboden. Verwezen wordt ook naar “de constructieve zonneladder” van de natuur en milieufederaties.	Zie paragraaf over gebruik van landbouwgrond en paragraaf over alternatieven
7.6 Er wordt planschade verwacht die vergoed moet worden. Een gedeeltelijke compensatie is mogelijk door het in eigendom verkrijgen van het geplande stuk natuur achter het erf.	Op grond van artikel 6.1 van de Wet ruimtelijke ordening kan een verzoek tot planschade worden ingediend. Met aanvrager heeft de gemeente een planschadevergoedingsovereenkomst afgesloten. Het is aan aanvrager en de eigenaar van de grond om te kijken of zij aan het

	verzoek over het in eigendom krijgen van grond gehoor willen geven.
7.7 Hiernaast wordt verwezen naar een eerdere reactie.	Zie hetgeen is vermeld onder punt 6

8. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
8.1 De realisering van zonnevelden resulteert in nodeloos verlies van landbouwareaal.	Zie paragraaf over landbouwgrond
8.2 Het realiseren van zonnevelden levert een aantasting van het landschap en de natuur op. De inkleding vindt plaats met houtsingels, struweel en poelen, Dit is een aantasting van het coulisselandschap en belemmering van vergezichten.	Zie paragraaf landschappelijke inpassing
8.3 De natuur en milieufederaties hebben in december 2018 “de constructieve zonneladder” gepubliceerd. Volgens dat model worden eerst de beschikbare daken en onbenutte locaties en infrastructuurle werken benut. Stap 2 is bijvoorbeeld langs infrastructuurle werken, stap 3 langs stads of dorpsranden of minder efficiënte landbouwgrond en pas in de laatste plaats naar productieve landbouwgrond. Daarnaast zijn er andere betere locaties te vinden binnen de gemeente en kan ook gedacht worden aan windmolens.	Zie paragraaf over alternatieven
8.4 Er is geen draagvlak in de omgeving voor de realisatie van de zonnevelden.	Zie paragraaf over draagvlak
8.5 De zonnevelden worden bijna in de achtertuin gerealiseerd. dit betekent verlies van uitzicht en privacy. Er zal een verzoek om vergoeding van planschade worden ingediend indien het zonneveld wordt gerealiseerd. Eventueel is compensatie mogelijk door het in	Op grond van artikel 6.1 van de Wet ruimtelijke ordening kan een verzoek tot planschade worden ingediend. Met aanvrager heeft de gemeente een planschadevergoedingsovereenkomst afgesloten.

eigendom verkrijgen van het stuk grond in het verlengde van de achtertuin tot aan de te realiseren wal (nadat de voorgestelde mitigerende maatregelen zijn gerealiseerd).	
---	--

9. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
9.1 Reeds eerder op 30 januari is een zienswijze ingediend. Er wordt bezwaar gemaakt tegen de realisatie van de zonneparken. Er zijn zoveel andere mogelijkheden dan het gebruik van deze percelen.	Zie de paragraaf over alternatieven

10. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
10.1 De landbouwgrond is nodig om alle inwoners van Nederland van voedsel te voorzien. Voorzie eerst de bedrijfspanden, flats en woningen van zonnepanelen. Over een paar jaar zijn er waarschijnlijk mogelijkheden ontwikkeld die niet ten koste gaan van kostbare natuur.	Zie paragraaf over gebruik van landbouwgrond We sluiten niet uit dat er op termijn technologische oplossingen beschikbaar komen, die niet ten koste gaan van het landschap. Maar daarop kan niet worden gewacht. De beperking van de opwarming van de aarde vraagt nu om maatregelen. De zonnevelden worden overigens geplaatst op grasland en gaan niet ten koste van kostbare natuur

10.2 Flora en fauna moet beschermd worden.	Zie paragraaf over flora en fauna
10.3 Het wandel en fietsplezier van de Enschedeër moet ook worden beschermd.	Bestaande fiets en wandelpaden blijven bestaan. De zonnevelden worden goed in het landschap ingepast. De oppervlakte van de zonnevelden is beperkt. De recreatiemogelijkheden worden door de zonnevelden niet onevenredig aangetast.

11. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
11.1 Er is geen Energievisie en er is geen draagvlak voor de plannen.	Zie paragraaf over energievisie en over draagvlak
11.2 Het zonneveld aan de Allemansveldweg ligt in een prachtig coulisselandschap waar veel wandel en fietsroutes langsvoeren.	Klopt. De mogelijkheden tot recreatie blijven bestaan en het coulisselandschap wordt gerespecteerd, zie de paragraaf over de landschappelijke inpassing.
11.3 Het zonneveld aan de Allemansveldweg ligt naast een prachtige biotoop. Door de aanleg van het zonneveld wordt de ecologische zone richting Aamsveen ernstig verstoord.	Zie paragraaf over flora en fauna
11.4 De natuur en milieufederaties hebben in december 2018 “de constructieve zonneladder” gepubliceerd waarbij het gebruik van landbouwgrond pas op de laatste plaats komt.	Zie paragraaf over alternatieven
11.5 Er zijn alternatieven voor het plaatsen van zonnepanelen die eerst zouden moeten worden benut. Daken, bedrijventerreinen, vliegveld, wegbermen, zandwinplas Rutebekerveld, minder efficiënte landbouwgrond en pas op de laatste plaats productieve landbouwgrond.	Zie paragraaf over alternatieven

12. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
12.1 Er is geen draagvlak voor de plannen.	Zie paragraaf over draagvlak
12.2 Het zonneveld aan de Allemansveldweg ligt in een typisch kleinschalig coulisselandschap, een populair wandel en fietsgebied.	Zie paragraaf over landschappelijke inpassing
12.3 Het zonneveld aan de Allemansveldweg ligt naast een unieke biotoop aangelegd ter bescherming van o.a. de boomkikker, kamsalamander, uilen, reeën, en ander wild. Het hekwerk verhindert de toegang van deze dieren naar andere leefgebieden.	Zie paragraaf over flora en fauna
12.4 Er zijn alternatieven, bijvoorbeeld windmolens en daken van gebouwen.	Zie paragraaf over alternatieven
12.5 Mocht het zonneveld aan de Allemansveldweg worden gerealiseerd dan zal een planschadeverzoek worden ingediend.	Op grond van artikel 6.1 van de Wet ruimtelijke ordening kan een verzoek tot planschade worden ingediend. Met aanvrager heeft de gemeente een planschadevergoedingsovereenkomst afgesloten.

13. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
13.1 Agrarische grond niet gebruiken voor opwekking van zonne -energie omdat dit de duurzaamheidsdoelstelling van voedselproductie belemmert.	Zie paragraaf over gebruik landbouwgrond
13.2 Aantasting van mijn plezier te recreëren in het buitengebied.	Zie paragraaf over landschappelijke inpassing
13.3 Het woongenot van het wonen in een fraaie agrarische omgeving wordt sterk verminderd.	Zie paragraaf over landschappelijke inpassing

	De meeste bewoners van het omliggende landelijke gebied hebben geen zicht op de zonnevelden.
13.4 Aantasting van het landschap en van de flora en fauna. ijsvogels en vleermuizen zullen uit het gebied verdwijnen. Realisatie van de zonnevelden past niet binnen de ontwikkelingsvisie en toetsingskader voor het Buitengebied van de gemeente. Het gebied is gereserveerd als natuur en ontwikkelingsgebied en valt binnen een ecologische verbindingszone. Er mag geen sprake zijn van nadelige milieueffecten of hinder van werkzaamheden.	Zie paragraaf over flora en fauna

14. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
14.1 De landschappelijke waarde van het gebied vermindert sterk. De zonnepanelen met een hoogte van 2,5 meter, een hekwerk met een hoogte van 2 meter en camera's passen niet in het landschap. Een zonnepark is een grootschalige industriële energieopwekkingsinstallatie die eerder in industriegebied thuishoort.	Zie paragraaf over landschappelijke inpassing
14.2 In het gebied leven veel dieren. Door de hoge hekken en schaarse begroeiing wordt het oppervlak van de zonnevelden onttrokken aan het leefgebied van de dieren.	Zie paragraaf over flora en fauna
14.3 Het woongenot van het wonen in een fraaie agrarische omgeving wordt sterk verminderd.	Zie 13.3
14.4 Er is geen draagvlak voor de plannen.	Zie paragraaf over draagvlak
14.5 Landbouwgrond wordt onttrokken. Minder landbouwgrond leidt tot intensievere veeteelt.	Zie paragraaf over gebruik van landbouwgrond
14.6 Zonneladder moet worden toegepast.	Zie paragraaf over alternatieven

14.7 Er moet eerst beleid worden opgesteld met toepassing van de zonneladder alvorens tot vergunningverleningen wordt overgaan.	Zie paragraaf over de energievisie
---	------------------------------------

15. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
Zienswijze is gelijk aan een eerder ingediende zienswijze.	Zie onder punt 14

16. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
16.1 Agrarische gronden niet gebruiken voor zonnevelden.	Zie paragraaf over gebruik van landbouwgrond
16.2 Het tast de natuur en het kleinschalig landschap aan.	Zie paragraaf over flora en fauna en landschappelijke inpassing
16.3 Er zijn voldoende alternatieven.	Zie paragraaf over alternatieven

17. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
Zienswijze is gelijk aan een eerder ingediende zienswijze.	Zie onder punt 14

18. Zienswijze

Samenvatting zienswijze	Beantwoording
18.1 Zonneparken vernietigen alle leven op de bodem. Flora en fauna sterven af, minder CO2 opname uit	Zie paragraaf over flora en fauna.

de lucht. Zonneparken gaan daarom in tegen de internationale principes uit klimaatafspraken en klimaatverdragen CO2 te verminderen.	Zonnevelden dragen bij aan de klimaatafspraken omdat bij het opwekken van zonne-energie geen CO2 vrijkomt.
18.2 Schaars coulisselandschap wordt opgeofferd. Hiervoor is geen draagvlak.	De coulisse blijft bewaard en wordt ook versterkt. De vlakvulling verandert, maar de structuren blijven en worden sterker.
18.3 Alternatief is zonnepanelen op daken. Eigenaar en investeerder is de netwerkbeheerder, lokaal "Energiehuis" per wijk. Afsluiten van gas. Gronden bestemd voor zonneparken transformeren naar natuur.	Zie paragraaf over alternatieven

19. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
19.1 Bezwaar tegen aanleg zonneveld aan de Verwooldsweg. De voorgestelde locatie is een aantasting van het Twentse landschap. Deze mooie groene stadsrand is voor veel inwoners van de zuidwijken een dagelijks genot.	Zie paragraaf over landschappelijke inpassing De panelen zijn niet goed zichtbaar vanaf de Verwooldsweg. De aanwezige houtwal wordt verstevigd en krijgt nieuwe begroeiing.
19.2 Zijn alle mogelijkheden voor energieopwekking voldoende onderzocht? Hiervoor moet een plan worden gemaakt waarin ook aandacht moet zijn voor besparing.	Zie paragraaf over alternatieven en over de energievisie

20. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
20.1 Bezwaar tegen de aanleg van een zonneveld aan de Kromhofsweg 10. In plaats van zonnepanelen op agrarische grond kan langs de N35 van de kruising Haaksbergerstraat tot de Oostweg aan de noordkant een geluidwal worden gerealiseerd met	Zie paragrafen over alternatieven en de energievisie Het is niet zo dat er met één alternatieve locatie wordt voldaan aan de doelstelling/behoefte t.a.v. duurzame energie. Er zullen vele energieprojecten

hierop zonnepanelen. De geluidsoverlast voor aangrenzende wijken wordt hierdoor acceptabeler en er wordt voldaan aan de behoefte duurzame energie op te wekken.	nodig zijn om de gemeentelijke (en regionale) doelstellingen te behalen. Daarbij zullen nadrukkelijk ook locaties langs infrastructuur in beeld zijn.
---	---

21. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
21.1 Als bewoner van de Toernooistraat bezwaar tegen de aanleg van een zonneveld aan de Kromhofsweg 10. De Toernooistraat is een gemeentelijk monument. Er kan niet verwacht worden dat bewoners de panden in standhouden als in de omgeving een zonneveld wordt ingericht.	De woningen aan de Toernooistraat 2-14 (even) en de boerderij aan de Heutinkstraat 600 zijn gemeentelijke monumenten. De woningen aan de Toernooistraat zijn op ca. 320 meter van het zonneveld gelegen en de boerderij aan de Heutinkstraat 600 op ca. 200 meter. Voor genoemde monumenten zijn, in relatie tot de aanwijzing als monument, redengevende omschrijvingen opgesteld. Hierin is o.a. het volgende aangegeven: • Toernooistraat waardering: De woonhuizen zijn van algemeen belang vanwege de architectuur-, cultuurhistorische en stedenbouwkundige waarden die tot uitdrukking komen in: - de gaafheid van de hoofdvorm - de betekenis van de woonhuizen als representatief voorbeeld uit het oeuvre van N. Zantinge - de bijzondere ligging aan de rand van de stad • Heutinkstraat waardering: De Tweekapsboerderij en boerderij op erf “'t Kromhof” zijn van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische,

	situationele en cultuurhistorische waarden die tot uitdrukking komen in: - de markante ligging aan de rand van de stad - de gaafheid van de hoofdvorm van de twee boerderijen - de ensemblewaarde van de boerderijen Aangezien de locatie van het zonneveld is gelegen op relatief grote afstand van deze monumenten, zal door de aanleg van het zonneveld geen sprake zijn van verstoring van deze monumenten. Dit mede gelet op de in de redengevende omschrijvingen opgenomen waarderings.
21.2 Het zonneveld belemmert ons uitzicht en woongenot en de mogelijkheid tot recreëren.	Bestaande fiets en wandelpaden blijven bestaan. De zonnevelden worden goed in het landschap ingepast. De oppervlakte van de zonnevelden is beperkt. De recreatiemogelijkheden worden door de zonnevelden niet onevenredig aangetast.
21.3 In een beleidsplan voor de omgeving van de Diekman es is bepaald dat dat de landbouwgrond achter de Toernooistraat van cultuur historische waarde is.	Niet duidelijk is op welk beleidsplan hier wordt bedoeld.
21.4 De gemeente moet eerst een visie schrijven inzake de energiebijdrage. Er zijn voldoende alternatieven.	Zie paragraaf over de energievizie en over alternatieven

22. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
22.1 De zonnepanelen zullen diep ingrijpen in de waarde van het landschap. De licht gebolde akkers met op de achtergrond bomenpartijen waren redenen om in deze wijk te gaan wonen. Dagelijks loop ik in het gebied. Het schept een precedent voor meer zonneparken. Er zal op provinciaal niveau een	Zie paragraaf over landschappelijke inpassing

afgewogen plan moeten komen. Er zijn landschappen waar zonneparken beter passen.	
--	--

23. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
23.1 Gemeente moet eerst beleid ontwikkelen waarbij rekening wordt gehouden met het mooie buitengebied.	Zie paragraaf over de energievisie
23.2 Eerst moet worden ingezet op alternatieven zoals daken, bedrijventerreinen en grond langs snelwegen	Zie paragraaf over alternatieven
23.3 Versnippering van het landschap moet worden voorkomen. Het zonneveld aan de Kromhofsweg is te klein en leidt tot versnippering.	Er treedt geen versnippering op. Het oorspronkelijke landschap van kleinschaligheid (coulisse landschap) wordt hier hersteld.

24, 25. 26. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
24.1 Het is verontrustend dat de voorstellen worden behandeld zonder een gedragen energietransitie beleid. Bovendien	Zie paragraaf over de energievisie

zou een visie moeten worden gekoppeld aan het beleid van omringende gemeenten en de provincie voor een “totaalbeleid” m.b.t. energietransitie.	
24.2 De huidige voorstellen hebben geen enkele binding met elkaar. Er mist een berekening van de energie die de realisatie van de zonnevelden kost. En het energieverlies door de lange bekabeling tussen de velden onderling. Onduidelijk is wat de plannen in 25 jaar werkelijk zullen bijdragen.	Wij hebben deze opmerking voorgelegd aan de aanvrager van de omgevingsvergunning, Coöperatie Enschede Energie. Zij geeft het volgende aan: Het produceren van zonnepanelen (verreweg het grootste en belangrijkste component van het zonnepark) kost uiteraard energie. De energie voor productie is na gemiddeld 2 jaar terugverdiend. Zie bijvoorbeeld een factsheet van het NREL (Amerikaans overheidsinstituut dat zich bezig houdt met hernieuwbare energie): https://www.nrel.gov/docs/fy99osti/24619.pdf of een onderzoeksrapport van het Fraunhofer-Instituut (https://www.ise.fraunhofer.de/content/dam/ise/de/documents/publications/studies/Photovoltaics-Report.pdf - sheet 8) Het plan is om de velden met een aparte kabel te verbinden naar een substation van Enexis. Ze zullen niet met elkaar in verbinding staan (geen lus). Verliezen door kabels zijn verwaarloosbaar op dit soort relatief kleine afstanden. De drie velden in de Zuid Esmarke hebben een opgesteld vermogen van ca. 8,7 megawattpiek. De jaarlijkse opwek daarvan bedraagt ca. 8.000 megawattuur. In 25 jaar wordt dus ca. 200.000 megawattuur opgeleverd. Dit staat gelijk aan een besparing van ca. 90.000 kg CO₂ (uitgaande van 0,45 kg CO₂ per opgewekte mWh – zie artikel op CBS-site: https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2018/04/rendementen-en-co2-emissie-van-elektriciteitsproductie-in-nederland-update-2017) In de Ruimtelijke onderbouwing wordt het volgende aangegeven over de opbrengst: jaarlijkse opwek van 14.000 megawattuur door een opgesteld vermogen van 15 megawattpiek. Dit getal betreft echter vier velden. Veld Franke in cluster Noord is daarin meegenomen.
24.3 De zonnevelden zullen het landschap ontsieren. Er worden houtwallen	Zie paragraaf over landschappelijke inpassing. Het zal inderdaad enige tijd kosten voordat alle nieuwe beplanting volgroeid is. Overigens mag niet eerder worden gestart met de realisatie van de zonnevelden dan nadat de maatregelen ten behoeve van de landschappelijke inpassing zijn uitgevoerd.

versterkt en nieuw aangelegd, het duurt echter 5 tot 10 jaar voordat deze voldoende hoog zijn.	
24.4 Het landschap is een toevluchtsoord van veel klein wild, boomkikkers en salamanders e.d. en allerlei vogels en vleermuizen. Dit moet beter worden onderzocht.	Zie paragraaf over flora en fauna
24.5 De solitaire karakteristieke eik is van landschappelijke waarde en vormt een prachtige achtergrond vanuit de wijk het Hogeland en moet derhalve blijven.	De zomereik is het enige relict van een voormalige houtwal. Er wordt een nieuwe structuurrijke houtsingel met daarin o.a. nieuwe eiken aangelegd die een verbetering betekent van de landschappelijke structuur en de natuurwaarden. De eik staat op een dusdanige plek in het veld dat bij handhaving van de eik de opbrengst van het zonneveld substantieel wordt verlaagd. (van 1.01 Mw naar 0.86 Mw) Daarmee wordt de doelmatigheid en de duurzaamheid van het veld aanzienlijk minder. Wij zijn daarom van mening dat de eik ten behoeve van het zonneveld kan worden geveld.
24.6 De bungalows aan de Toernooistraat hebben een gemeentelijke monumentenstatus die deels gebaseerd is op het visuele contact en uitzicht op de achterliggende es. Hetzelfde geldt voor het gemeentelijk monumentboerderijcomplex aan de Heutinkstraat. Dit	Zie de beantwoording onder punt 21.1

is ook voor bewoners een reden geweest om hier te gaan wonen.	
24.7 Er moeten eerst andere mogelijkheden worden onderzocht voordat cultuurgrond wordt gebruikt. Nederland is te klein voor de aanleg van veel zonnenvelden. Er moet meer worden gezocht naar dubbelfuncties of bv het droogleggen van de Markerwaard ten behoeve van energiebenutting. En daken, parkeerterreinen, langs wegen, het vliegveld, industrieterreinen .	Zie paragraaf over alternatieven
24.8 Er is geen draagvlak voor de plannen.	Zie de paragraaf over draagvlak
24.9 Er zal eerst beleid moeten worden gemaakt voor het plaatsen van zonepanelen op basis van een door de regering gemaakte zonneladder. Nederland heeft haar landbouwgrond hard nodig en er	Zie paragraaf over gebruik van landbouwgrond, alternatieven en de energievisie

zijn voldoende alternatieven.	

27. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
27.1 Zienswijze is gelijk aan een eerder ingediende zienswijze.	Zie beantwoording zienswijze 24

28. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
28.1 Er is nog geen Energievisie. Het vergunnen van aanvragen zonder duidelijk beleid is willekeurig en in strijd met de rechtszekerheid.	Zie paragraaf over de energievisie
28.2 De economische uitvoerbaarheid staat niet vast. Is er wel planschadevergoedingsovereenkomst afgesloten en kan eventuele planschade worden betaald? Verder kunnen de zonnepanelen alleen worden geplaatst met SDE+subsidie. Het is niet duidelijk of deze subsidie wordt verleend.	Op grond van artikel 6.1 van de Wet ruimtelijke ordening kan een verzoek tot planschade worden ingediend. Met aanvrager heeft de gemeente een planschadevergoedingsovereenkomst afgesloten. Voorwaarde aan het verlenen van de SDE+ subsidie is dat een omgevingsvergunning is verleend. Daarna kan pas een aanvraag voor subsidie worden ingediend.
28.3 Er is geen maatschappelijk draagvlak voor de realisatie van deze zonnevelden.	Zie paragraaf over draagvlak
28.4 Door het realiseren van zonnevelden wordt de oppervlakte aan landbouwgrond verminderd. Dit aspect mist in de belangenafweging.	Zie paragraaf over gebruik van landbouwgrond
28.5 Bij het zonneveld op de locatie Allemansveldweg wordt bosgebied ten westen van het zonneveld	Dit is mogelijk. De plankaart zal worden aangepast zodat het bosgebied buiten de aanvraag wordt gelaten.

behorend tot het NNN volgens aanvrager ongeroerd gelaten. Kan dit deel daarom niet buiten de aanvraag worden gelaten?	
28.6 Er is sprake van een nieuwe stedelijke ontwikkeling. Er moet daarom worden getoetst aan de ladder voor duurzame verstedelijking. Er is ook niet onderzocht of binnen bestaand stedelijk gebied locaties beschikbaar zijn voor zonnevelden van 2,5 tot 5,5 hectare. Het college stelt afhankelijk te zijn van particulieren voor zonnepanelen op daken. De landbouwgrond is echter ook particulier bezit. De subsidiepot had ook voor particulieren beschikbaar kunnen worden gesteld.	Een zonnepark is volgens jurisprudentie geen stedelijke ontwikkeling als bedoeld in de Ladder voor duurzame verstedelijking. Zie: https://www.raadvanstate.nl/@112385/201804681-1-a1/. Een zonnepark leent zich volgens de Raad van State bij uitstek niet goed om binnen bestaand stedelijk gebied te worden gerealiseerd. Het motiveren waarom een zonnepark dan niet in stedelijk gebied kan worden gerealiseerd zou volgens de Raad van State onlogisch zijn in het licht van het doel en de strekking van de ladder voor duurzame verstedelijking. De SDE+ subsidie is een nationale subsidiepot. De regels over de verdeling hiervan worden niet door de gemeente bepaald. Voor kleinverbruikers (zoals particulieren in de bebouwde kom) geldt voorlopig nog de salderingsregeling.
28.7 In de ruimtelijke onderbouwing wordt gesteld dat dat zonneparken geen belemmering voor de laag van beleving (omgevingsvisie Overijssel) vormen. Deze conclusie is zonder nadere motivering onbegrijpelijk omdat de zonnevelden naast belangrijke recreatieve routes liggen. Bijvoorbeeld aan de Verwooldsweg vindt geen afscherming plaats waardoor langs de gehele weg vol uitzicht is op de zonnepanelen.	Bestaande fiets en wandelpaden blijven bestaan. De zonnevelden worden goed in het landschap ingepast. De recreatiemogelijkheden worden door de zonnevelden niet onevenredig aangetast. De stelling dat aan de Verwooldsweg geen afscherming plaatsvindt en vol uitzicht is op de zonnepanelen langs de gehele weg klopt niet. De houtwal langs de Verwooldsweg wordt extra versterkt en direct achter de houtwal worden voorzieningen ten behoeve van natuurontwikkeling aangelegd.
28.8 Er wordt niet voldaan aan artikel 2.1.8.2 uit de omgevingsverordening Overijssel. De maatschappelijke meerwaarde is niet aangetoond op basis van de genoemde vier criteria. Is sprake van meervoudig ruimtegebruik? Wat is de bijdrage die wordt geleverd aan de maatschappelijke doelen. Aangetoond moet worden dat het verlies van ecologische/landschappelijke waarden wordt gecompenseerd door investering ter versterking van de	In paragraaf 4.2 van de ruimtelijke onderbouwing wordt onder het kopje 'Omgevingsverordening Overijssel' ingegaan op deze criteria. Het project is passend in het provinciaal beleid, zoals de Provincie zelf ook heeft aangegeven in reactie op het voorontwerp en ontwerp: - Reactie Provincie op voorontwerp Projectbesluit d.d. 19-11-2018: Wij kunnen instemmen met het plan voor de zonneparken. We zijn vroegtijdig betrokken bij de planvorming met betrekking tot de ruimtelijke kwaliteitsaspecten. Het plan past in ons ruimtelijk beleid. Indien het plan ongewijzigd in procedure wordt gebracht zien wij vanuit het

ruimtelijke kwaliteit in de omgeving. Landschappelijke inpassing is de basisinspanning. Onvoldoende duidelijk is welke aanvullende kwaliteitsprestaties hiernaast worden gedaan. Er worden geen investeringsbedragen genoemd en er is geen duidelijk overzicht. De borging van de maatregelen is hierdoor ook onvoldoende geregeld. Er moet beter inzichtelijk worden welke waarde wordt teruggeven aan het landschap. Bij de locaties A en C zijn geen aanvullende kwaliteitsprestaties gedaan.	provinciale belang geen reden om een zienswijze in te dienen. Hiermee is, wat ons betreft, voldaan aan het ambtelijke vooroverleg als bedoeld in het Besluit ruimtelijke ordening. - Reactie Provincie op ontwerp Projectbesluit d.d. 14-02-2019: Het plan is in lijn met onze vooroverlegreactie en past het daarmee in ons ruimtelijk beleid. Er is dan ook geen aanleiding voor het indienen van een zienswijze. In paragraaf 4.2 van de ruimtelijke onderbouwing wordt verwezen naar hoofdstuk 5 voor wat betreft de inpassing. Het landschapsplan is als bijlage bij de ruimtelijke onderbouwing gevoegd. Daarin staat per locatie aangegeven welke (aanvullende) inpassingsmaatregelen er plaatsvinden.
28.9 Er worden nieuwe uitwegen gemaakt voor de locatie Allemansveldweg. Deze doorsnijden groen gebied en gedeeltelijk een houtwal in NNN gebied. Hierover heeft geen belangenafweging plaatsgevonden en moet nader ecologisch onderzoek worden gedaan.	Er wordt gebruik gemaakt van 3 bestaande uitwegen aan de zuidkant van het plangebied. Deze komen uit op de Verwooldsweg. Deze uitwegen zijn altijd gebruikt voor landbouwwerktuigen en ook breed genoeg voor voertuigen die nodig zijn voor de aanleg van de zonnevelden. Voor het gehele plangebied is ecologisch onderzoek uitgevoerd.
28.10 De provinciale handreiking kwaliteitsimpuls zonnevelden is een hulpmiddel voor het inpassen van zonnevelden in een groene omgeving. Zonneveld B ligt in oud hoevenlandschap en voldoet niet aan de handreiking omdat deze niet ligt bij een kern maar los in het landschap. Hiernaast wordt inde handreiking als basisinspanning genoemd een hoogte van de zonnepanelen waarover je heen kunt kijken. Waarom wordt hier een hoogte van de zonnepanelen van 2,38 toegestaan?	In de provinciale handreiking is opgenomen dat het vooral relevant is dat de omvang van het zonneveld wordt afgestemd op de maat en de schaal van het landschap. Zie hiervoor verder de paragraaf over de landschappelijke inpassing en de ruimtelijke onderbouwing. Ook zonneveld B voldoet aan hetgeen in de Handreiking Kwaliteitsimpuls zonnevelden is opgenomen. De hoogte van 2,38 meter is toegestaan omdat je hier vanaf de openbare weg overheen kunt kijken en de achtergronden (houtsingels) gewoon zichtbaar blijven. Het is dus conform de richtlijnen van de provincie.
28.11 De zonnevelden liggen in een gebied waar volgens de natuurkansenkaart mogelijk nieuw leefgebied voor de kamsalamander kan worden gecreëerd en het leefgebied van de boomkikker kan worden versterkt. In de ruimtelijke	Zie paragraaf over flora en fauna

onderbouwing staat dat hierover nog een besluit wordt genomen. Waarop wordt bedoeld?	Met het nemen van besluit hierover wordt bedoeld op het al dan niet laten begrazen van de parken door schapen.
28.12 Op de locatie Kromhofsweg lijken zonnepanelen op de dubbelbestemming gasleiding te liggen. De gasleiding is in het landschapsplan niet goed ingetekend. Dit betekent dat deze zonnepanelen niet zonder meer kunnen worden gerealiseerd. ook diepgaande beplanting (houtwal) kan hier niet worden aangelegd. In het bestemmingsplan staat dat binnen een strook van 30 meter van de aanduiding Leiding-Hoogspanningsverbinding geen bebouwing is toegestaan. In het landschapsplan wordt uitgegaan van een afstand van 25m meter vanaf de hoogspanningsmast	De gasleiding is goed ingetekend in het landschapsplan. De zonnepanelen worden niet geplaatst op de gasleiding. De beplanting wordt wel voor een deel aangelegd op de gasleiding. Het betreft hier struweelsingel in plaats van houtsingel. Ook een gedeelte van het hekwerk staat op de gasleiding. Bij de fundering van het hekwerk zal hiermee rekening moeten worden gehouden. De Gasunie heeft in haar advies voorwaarden gesteld die zijn opgenomen in de ontwerp-omgevingsvergunning. Een aanvraag voor de bouwactiviteit moet nog worden ingediend. In deze aanvraag moet worden aangetoond dat het hekwerk voldoet aan de voorwaarden. Ten behoeve van het realiseren van het zonneveld onder de hoogspanningsleiding kan worden afgeweken van het bestemmingsplan. De leidingbeheerder Tennet hebben wij om advies gevraagd. Tennet stemt in met de realisatie van het zonneveld mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Tennet geeft aan dat in het plan voldoende rekening is gehouden met de vrije werkruimte van 30 meter rondom hoogspanningsmasten. Zie ook de beantwoording onder punt 28.19
28.13 Er is geen sprake van landschappelijke inpassing van de zonnevelden. Vanaf de Horstkamplaan en de Verwooldsweg is er vol uitzicht op het zonneveld. Ondergroeiing wordt niet gerealiseerd. Door het hermetisch afsluiten kunnen geen doorkijkjes worden gerealiseerd. De hoogte van het struweel is op de locatie Holterhofweg 2,4 meter terwijl de zonnepanelen 2,38 meter hoog zijn. Het verschil is te weinig om het zicht op de zonnepanelen weg te nemen. Blijft de ondergrond groen of worden er paden gerealiseerd.	Zie paragraaf over landschappelijke inpassing. De hoogte van het struweel is hoger dan de hoogte van de zonnepanelen Door de hoogte van het struweel van 2,4 meter is er op ooghoogte geen zicht is op de achterliggende zonnepanelen. Er worden geen paden gerealiseerd. De ondergrond blijft groen.
28.14 Bij de plaatsing van de transformatoren dient rekening te worden gehouden met geluid. Natuur en beschermde soorten zijn ook	Zoals in de ruimtelijke onderbouwing is te lezen (blz 45) kan een zonnepark conform de publicatie "Bedrijven en milieuzonering" gelijkgeschaard worden met een elektriciteits distributiebedrijf met

gebaat stilte. Hier is geen rekening mee gehouden.	transformatorvermogen 0<10 MWA. Bij de inrichtingsplannen wordt rekening gehouden met de plaatsing van de transformatoren (omvormers) op minimaal 30 meter van gevoelige functies. Hiernaast wordt verwezen naar de hetgeen is aangegeven in de paragraaf over flora en fauna.
28.15 Er is alleen een quick-scan uitgevoerd. Niet kan worden uitgesloten dat het leefgebied van de hazelworm en hagedis wordt aangetast. Ook soorten als de bosuil en de grote en bonte specht zijn niet uit te sluiten. Dit zijn strikt beschermde soorten, de dieren en hun rustplaatsen en voortplantingsplaatsen mogen niet worden verstoord. Nader onderzoek is daarom noodzakelijk.	Zie paragraaf over flora en fauna Bij de aanvraag is een ecologische quickscan van Ecochore gevoegd. Hierin is vwb hazelworm en levendbarende hagedis opgenomen: “Strikt genomen zijn de te bebouwen agrarische percelen niet geschikt als leefgebied voor beide soorten.” Wanneer er werkzaamheden in de omliggende houtige elementen plaatsvinden dan ligt dat anders maar de aangevraagde werkzaamheden hebben daar geen betrekking op. Aanvullend ecologisch onderzoek naar deze soorten is dan ook niet nodig. De grote bonte specht en de bosuil vallen onder de zogenaamde Categorie 1-4 soorten. Hierover wordt in de hiervoor genoemde ecologische rapportage gezegd: “Strikt binnen de te ontwikkelen locaties zijn geen soorten of broedlocaties van soorten uit categorie 1-4 aangetroffen of te verwachten. Gezien de relatief lage kwaliteit van percelen voor vogels, en het feit dat de percelen wel toegankelijk en redelijkerwijs door de juiste landschappelijke inpassing kunnen toenemen in de kwaliteit voor deze soorten, is geen nader onderzoek in deze gebieden noodzakelijk. “
28.16 Er kunnen secundaire effecten optreden door het plaatsen van zonnepanelen onder de hoogspanningsleiding. Dit verhoogde risico dient nader te worden onderzocht.	Wij verwijzen naar het advies van Tennet. Indien wordt voldaan aan de voorwaarden kan het zonneveld worden gerealiseerd.
28.17 Er is niet binnen zes weken na ontvangst van de aanvraag een MER beoordelingsbesluit genomen. Er is hiernaast slechts eenzijdig aandacht besteedt aan de gevolgen van het milieu vanuit het belang van het klimaat. Er wordt niets genoemd over de bijdrage aan een klimaatbestendig Overijssel. Er dient te worden onderzocht samen met het waterschap of hier sprake is van een wateropgave.	De genoemde zes weken is een termijn van orde. Er treden geen relevante effecten op ten aanzien van de waterhuishouding. Zie ook bladzijde 108 van de ruimtelijke onderbouwing. Er is geen effect op de infiltratiemogelijkheden, er wordt geen extra water onttrokken of afgevoerd. In overleg met het Waterschap Vechtstromen kan daarom worden volstaan met de verkorte watertoets.

28.18 Niet voldoende is onderzocht of geen sprake is van lichthinder met name ten aanzien van de A35, de Horstkamplaan en de Verwooldsweg.	Zoals aangegeven in de ruimtelijke onderbouwing is de werking van zonnepanelen gebaseerd op opvangen (en absorberen) van zoveel licht. Reflectie van zonlicht is nadelig voor het rendement en wordt om die reden zoveel mogelijk voorkomen. De schittering en reflectie is aanzienlijk lager dan die van bijvoorbeeld glas. Lichthinder wordt dan ook niet verwacht.
28.19 In het advies van Tennet staat dat definitief toestemming wordt gegeven als de definitieve inrichtingstekeningen beschikbaar zijn. Zijn de tekeningen bij het ontwerpbesluit nog niet definitief. Zolang Tennet niet definitief toestemming geeft kan geen vergunning worden verleend. In het concept toestemming van Tennet staat dat de paden tussen de zonnepanelen op locatie Kromhofsweg 3,4 meter bedragen. In het landschapsplan bedraagt de ruimte 2,3 meter. Hiernaast moeten de zonnepanelen direct kunnen worden weggenomen bij calamiteiten, is hiervan sprake?	Wij hebben naar aanleiding van de aanvraag Tennet advies gevraagd over de aanleg van het zonneveld. Tennet adviseert positief indien aan een aantal voorwaarden word voldaan. Aanvrager heeft ook zelf het plan voorgelegd aan Tennet en een “toestemming onder voorbehoud” ontvangen. Na afgifte van de benodigde vergunningen kan aanvrager definitieve toestemming vragen aan Tennet. Dit is de gebruikelijke gang van zaken. De paden tussen de zonnepanelen bedragen inderdaad niet de door Tennet genoemde afstand van 3,4 meter binnen de belemmerde strook van de hoogspanningsverbinding. Aanvrager is hierover in gesprek met Tennet. Zo nodig wordt de breedte van de paden aangepast naar 3.4 meter. De zonnepanelen en de onderframes zijn demontabel en kunnen bij een calamiteit worden weggenomen.
28.20 Er is geen definitieve akkoordverklaring van de Gasunie. Niet duidelijk is welke voorwaarden de Gasunie heeft gesteld.	De Gasunie heeft per mail geadviseerd. Naar aanleiding van de zienswijzen hebben wij de Gasunie verzocht dit advies te formaliseren. Het advies van de Gasunie hebben wij op 31 juli ontvangen.
28.21 Wat gebeurt er met de houtwallen nadat de 25 jaar zijn verstreken.	Nadat de omgevingsvergunning is verstreken zal moeten worden voldaan aan de dan geldende regelgeving bijvoorbeeld met betrekking tot het vellen van bomen en houtopstanden en natuurbescherming.
28.22 Kan worden voldaan aan de meest recente veiligheidsvoorschriften. Wie houdt toezicht op de naleving van de veiligheidseisen en	Aanvrager is verantwoordelijk voor het naleven van de (veiligheids)voorschriften. Wij hebben geen reden om te veronderstellen dat dit niet mogelijk is.

vergunningvoorschriften en garandeert de veiligheid ter plaatse.	
28.23 In de ontwerp-omgevingsvergunning zijn twee aanwijzingen opgenomen m.b.t. landschappelijke inpassing en monitoring van de bodem. Waarom zijn deze aanwijzingen niet als afdwingbaar voorschrift opgenomen.	Het betreffen twee aanwijzingen en geen voorwaarden. Ook als aanvrager de aanwijzingen niet volgt staat dat het verlenen en uitvoeren van de omgevingsvergunning niet in de weg.
28.24 Het vellen van de solitaire eik is in strijd met het gemeentelijk beleid. in de nadere regels bomenbescherming Enschede wordt geen ruimte gegeven voor een nadere belangenafweging. Bovendien wordt de belangenafweging alleen vanuit economisch belang aangevlogen. Ten onrechte is geen advies gevraagd van een boom/landschapsdeskundige.	Voor de afweging die is gemaakt ten aanzien van het vellen van de eik verwijzen wij naar de ontwerp-omgevingsvergunning.
28.25 Er zijn ook na de gegeven aanvullingstermijn nadere stukken door aanvrager ingediend. Hierdoor is een ondoorzichtig proces gecreëerd voor omwonenden. De aanvraag had buiten behandeling gelaten moeten worden.	Het staat de gemeente vrij om ook na de gegeven aanvullingstermijn nadere stukken te vragen en/of te accepteren. In de (ontwerp)omgevingsvergunning is opgenomen welke stukken bij de vergunning behoren. Hiermee is voldoende inzichtelijk gemaakt op basis van welke gegevens een vergunning wordt verleend.
28.26 De provincie heeft ingestemd met het plan. Is hier een schriftelijke bevestiging van?	Zie het antwoord onder 28.8

29. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
Zienswijze is gelijk aan een eerder ingediende zienswijze.	Zie beantwoording zienswijze 24

30. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
Zienswijze. is gelijk aan een eerder ingediende zienswijze.	Zie beantwoording zienswijze 24

31. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
Zienswijze is gelijk aan een eerder ingediende zienswijze..	Zie beantwoording zienswijze 24

32.Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
Zienswijze is gelijk aan een eerder ingediende zienswijze..	Zie beantwoording zienswijze 24

33. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
Zienswijze is gelijk aan een eerder ingediende zienswijze.	Zie beantwoording zienswijze 24

34. Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
Zienswijze is gelijk aan een eerder ingediende zienswijze.	Zie beantwoording zienswijze 24

35. 36. 37. 38. 39.Zienswijze

Samenvatting zienswijze:	Beantwoording
---------------------------------	----------------------

35.1 De locatie zoals is omschreven als Allemansveldweg 150 is niet juist. Dit is het adres van aanvrager en niet de locatie van het zonneveld. Bovendien is de locatie inmiddels verkocht aan de zoon van de voormalige eigenaar. De gegeven informatie is daarom misleidend en de procedure moet opnieuw worden gestart met de juiste informatie.	De locatie is aangegeven met het adres, Allemansveldweg 150. Het is de verantwoordelijkheid van omwonenden zelf om na te gaan wat de exacte inhoud en locatie van de aanvraag is. Er is geen sprake van misleidende informatie.
35.2 Enschede heeft geen energievisie opgesteld en laat zich leiden door boeren die zich geen raad weten met hun grond.	Zie paragraaf over de energievisie
35.3 De ruimtelijke onderbouwing behorende bij de aanvraag is onleesbaar	In een ruimtelijke onderbouwing moet worden ingegaan op alle relevante aspecten. Wij zijn van mening dat de bij de aanvraag behorende ruimtelijke onderbouwing voldoet aan de hieraan gestelde vereisten.
35.4 In de ruimtelijke onderbouwing staat dat er geen niet ontplofte bommen zijn. Dit is niet juist, er zijn meerdere bomkraters in de omgeving.	Dat er in de omgeving explosieven zijn neergekomen cq tot ontploffing zijn gebracht wordt niet betwist. Uit onderzoek blijkt dat er geen indicatie is dat binnen het plangebied niet ontplofte bommen aanwezig zijn.
35.5 Een prachtig coulisselandschap wordt door realisatie van het zonneveld teniet gedaan. Het is een recreatiegebied voor veel bewoners met fiets en wandelroutes. De provincie heeft het gebied aangemerkt als nieuwe natuur.	Zie paragraaf over landschappelijke inpassing Het coulisselandschap wordt hersteld en versterkt. Het gras/ maïs wordt vervangen door zonnepanelen en natuurlijk grasland en poelen.
35.6 Het zonneveld moet goed afgesloten worden in verband met de stroomleidingen. Een onderhoudsmonteur van het zonneveld van Twence heeft dit bevestigd. Er kan dus geen ruimte onder het hekwerk komen voor de toegang voor dieren zoals is aangegeven in de commissie vergadering.	Het is gebruikelijk dat hekwerken rondom zonnevelden worden voorzien van openingen ten behoeve van de toegang van dieren. Dit wordt in de Handreiking Kwaliteitsimpuls zonnevelden van de provincie ook aangegeven. Aanvrager heeft zelf aangegeven het hekwerk te willen voorzien van openingen. Wij hebben geen aanleiding om te veronderstellen dat dit niet mogelijk is.
35.7 Er is onvoldoende gekeken naar het effect van het zonnepark op de natuur en het landschap. Het natuurgebied De Elsmoat ligt aan de andere kant van de	Zie paragrafen over flora en fauna en landschappelijke inpassing.

Horstkamplaan. Hier leven allerlei dieren en het maakt onderdeel uit van de ecologische hoofdstructuur (nieuwe natuur) evenals de gronden waarop het zonneveld zal worden gerealiseerd waar deze dieren kunnen circuleren . Als eigenaar van een NSW landgoed investeren wij elk jaar in onze natuur.	
35.8 Er is geen draagvlak voor de plannen. 362 personen zijn het niet eens met de plannen (handtekeningenlijst) en 520 omwonenden hebben bij ons ook een zienswijze ingediend.	Zie paragraaf over draagvlak
35.9 Agrarische gronden zijn bestemd voor de voedselproductie gelet op mondiale voedselproblematiek. Landbouw wordt extensiever dus er is meer grond nodig.	Zie paragraaf over gebruik van landbouwgrond
35.10 Uit onderzoek van Natuurmonumenten blijkt dat 89% van de bevolking vindt dat zonneparken niet thuishoren in kleinschalige landschappen. Ook stadsranden vinden zij ongeschikt.	Wij zijn van mening dat zonnevelden ook mogelijk zijn in kleinschalige landschappen mits zij goed ingepast kunnen worden.
35.11 Er zijn voldoende alternatieven die nog niet gebruikt zijn zoals daken en gronden langs snelwegen, het vliegveld en op water.	Zie paragraaf over alternatieven
35.12 Alle aanwonenden zullen een verzoek tot planschade indienen mochten de plannen doorgaan.	Op grond van artikel 6.1 van de Wet ruimtelijke ordening kan een verzoek tot planschade worden ingediend. Met aanvrager heeft de gemeente een planschadevergoedingsovereenkomst afgesloten.